

SORUŐTURMA VE KOVUŐTURMA EVRESİNDE ŐÜPHELİ, SANIK VE HÜKÜMLÜNÜN SAĞLIK VE TEDAVİ HAKLARI

Sayın katılımcılar, Değerli konuklar, sevgili meslektaŐlarımız hepimiz bugünkü toplantımıza hoş geldiniz. Bu günkü panel konumuz da her zaman olduğu gibi çıkıŐ noktamız olan " insanı ve insan haklarını " ilgilendirmekte ve özellikle insanın var oluŐu ile ilgili sağlık ve yaşam hakkım ve bunların sağlanması, var olabilmesi için gerekli olan tedavi haklarını içermektedir. Sosyal devlet olabilmenin en önemli koŐullarından biri de sağlık hizmetlerinin eŐit, nitelikli ve herkesin ulaŐabileceđi Őekilde verilmesidir.

Bu sağlık hizmeti ölkemizde özgür yaŐayan vatandaŐlara verilirken bile eŐitlik ilkesi zedelenmektedir. Hele hele cezaevi koŐullarında olan tutuklu ve hükümlülerin sağlık hakları, yaşam hakları ile vücut bütünlüklerini koruma hakları devletin güvencesi altındadır. Bu ilkeler hem ulusal hem de uluslar arası ceza infaz hukukunun en temel prensipleridir.

Ölkemizde halen yaklaşık sayıları 390 civarında olan ceza ve infaz kurumlarında 31.01.2009 tarihi itibariyle 106.000 tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır. Bunların 45.000 kadarı hükümlü 61.000 kadarı ise tutukludur. İnsanlığın evrensel değerleri ve toplum vicdanı, insanların ve özellikle tutuklu ve hükümlülerin gereksiz acı ve mağduriyetten korunmasını emretmektedir. Bunun için de kiŐiler arasında her hangi bir ayırım yapmadan bu kiŐilerin beden ve ruh sağlığını korumak, iyileŐtirmek, hasta olanların acılarını dindirmek ve onları tıbben rahatlatmak gerekmektedir.

Son aylarda giderek artan sayıda mektup ve dilekçe ile insan haklarını korumak ve kollamakla görevli kuruluŐlara önemli sayıda ihlal baŐvuruları yapılmaktadır. Böylece zaten var olan ve Ergenekon soruŐturması ile yeniden ve daha sıkıntılı olarak gündeme gelen ve özellikle Kuddusi OKKIR'm ölümlü ile başka bir boyut alan " CEZAEVİ VE SAĞLIK " konusu ölkemiz gündemindeki yerini önemli bir sorun olarak korumaktadır. Cezaevlerinin insan ruh ve beden sağlığı üzerinde yarattığı olumsuz etkileri bilimsel olarak tespit edilmiŐ ve ispatlanmıŐtır. Bununla birlikte yıllardan beri tutuklu ve hükümlülerin ceza ve tutukevlerinde yaŐadıkları ciddi sağlık sorunlarına yeterince önem verilmemiŐ olup kamuoyuna yansıyan sorunların dıŐındaki onlarca sorun da kamuoyundan gizlenmiŐ ya da yeterince bilinmemektedir. Bütün bu sorunlara dikkat çeken ve bunlarla ilgili olarak her türlü giriŐimde bulunan bir hukuk kurumu olarak İstanbul Barosunun sorunlara daha fazla ve gereken önemin verilmesi için önemli ve etkin çalıŐmalar yaptığının altını bir kez daha çizmek istiyorum. Bu bağlamda önemli ve güncel olan olan bu konunun üzerine gidilmesi gerektiği ve caza evlerindeki tutuklu ve hükümlülerin buralarda buldukları süreçte hastalandıklarında yaŐadıkları tanı ve tedavi süreçlerinde yaŐadıkları insan hakları ihlali yaratan sorunların en aza indirilmesi ve kökten çözümlenmesidir. Biliyoruz ki bu sorunların ve hataların bir kısmı görevlilerin etik dıŐı yönetim ve görev anlayıŐlarından kaynaklanmakta bir kısmı da yetersiz tıbbi uygulamalardan kaynaklanmaktadır. İŐte bu hatalar ile emir komuta zinciri içinde görevlilerde yaratılan korku ve endiŐeden dolayı herkesin iŐini yapıyormuş gibi davranıŐı neticesinde ortaya tutuklu ve hükümlülerin sağlığa eriŐimleri konusunda çok büyük ihlaller ve eksiklikler çıkmaktadır. Cezaevlerindeki bu insanların ağır hastalık hallerinin güçleŐtirdiđi yaşam koşulları altında daha ileri tetkik ve tedavi olanaklarının sağlanması bu zor durumdaki ağır hasta insanlara refakatçi temin edilmemesi, sağlık kuruluŐlarında tutuklu ya da hükümlü koŐuŐlarının olmaması önemli ve yaŐamsal sorunlar olarak önümüzde durmaktadır.

BİZİM İSTEKLERİMİZ VE ÖNERİLERİMİZ ÖNCELİKLE BİR BÜTÜN OLARAK CEZA VE TUTUKEVLERİNDEKİ YAŞANAN HER TÜRLÜ İNSAN HAKLARINA AYKIRI UYGULAMALARIN ORTADAN KALDIRILMASIDIR.

Devlet, tutuklu ve hükümlülere sağlık hizmeti vererek buralarda ortaya çıkan hastalıkların tedavisini mutlaka eksiksiz olarak üstlenmelidir. Bunun için de cezaevi yönetimleri ve kurum

hekimleri duyarlı ve işbirliği içinde olmalıdırlar. Özellikle F tipi cezaevlerinde tecrit ve yalnızlaştırma (izolasyon) insan ruh ve beden sağlığına zararlıdır. Bu nedenle de toplumsal denetimin sağlanması için cezaevlerinin içinde bulunduğu sağlık koşulları gizli olmaktan çıkartılmalı, insan hakları kurulları ile diğer STK'ların denetimine açılarak kamuoyunun denetimine ve bilgisine sunulmalıdır. Ayrıca tıbben de bilinmektedir ki bu ortamlar, oradaki insanların kanser ve benzeri kronik hastalıklara yakalanmaları ve bu hastalıkların ilerlemelerine, tekrarlamasına zemin hazırlamaktadır. Bunun için de özellikle ağır hasta ve terminal dönemde olan hastaların bakımlarında ve tedavilerinde sağlık görevlileri ve otoritelerinin, bu hastaların topluma sunulan genel sağlık hizmetlerinden yararlanmaları için serbest kalmalarını savunmalı ve objektifliği sağlamak adına tüm yetkililer ile kamuoyu da bu hususlarda bilgilendirilmelidir. Nitekim daha önceden örnekleri bilinen birçok durumda İstanbul Barosu'nun açıklamaları taraflı ve yandaş gibi algılanmış olsa da bizler açıkladığımız tüm bu hususlara sadık kalarak hukuk ve yasa ekseninde konuya baktığımızı ve insan haklarını korumak ve kollamak adına yasamızın bize verdiği yetkiye dayanarak hareket ettiğimizi ve bundan böyle de edeceğimizi bir kez daha hatırlatıyoruz. Yine cezaevindeki tüm görevlilerin bu gibi durumlarla karşılaştıklarında şaşkın, korkulu, tedirgin, ne yapacaklarını bilemez değil kurallara bağlı olarak hareket etmeleri sağlanmalı, neler yapılacağını önceden tespit eden yazılı kurallar ve protokoller hazırlanmalı ve sağlık personelinin önerileri doğrultusunda nakil ve diğer işlemler için tam donanımlı araçlar ile gerekli doktor ve sağlık personelleri de hazır bekletilmelidir. Cezaevi doktorunun hastane ve tedavi gerektiğini bildirdiği durumlarda konunun hassasiyeti de dikkate alınarak sevk ve nakiller derhal ve geciktirilmeksizin öneriler doğrultusunda gerekli koruma ve güvenlik önlemleri de sağlanarak kurum müdürü ya da ilgili savcı bilgilendirilerek başka bir makamın ayrıca onayına gerek kalmaksızın sağlanmalıdır. Keza tutuklu ve hükümlülerin sevk edilebileceği tam donanımlı hastaneler önceden tespit edilmeli ve hastanelerdeki mahkûm koşullarının sayısı ve donanımları yeterli olmalı buradaki hastaların tedavi ve bakımları eksiksiz olarak sağlanmalıdır. Aksi takdirde insanların adil yargılanma ilkelerine ve masumiyet karinelerine uyulmaksızın yargısız infazlarla temel hak ve özgürlüklerinden mahrum bırakılmaları sonucunda yaşamlarını kaybetmeleri olgusu doğacaktır ki bu da ülkemiz ve insanlık adına yüz karası ve suç teşkil edecek, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önüne gidildiğinde dava mahkûmiyetle sonuçlanacaktır. Yine cezaevi görevlilerinin Özellikle ceza evi müdürlerinin bu durumlarda olan tutuklu ve hükümlüler üstündeki hâkimiyetleri ile sağlık hizmetine erişimi kesintiye uğratabilecek etkileri azaltılarak en aza indirilmelidir. Sadece yapıyormuş gibi davranmalarının önüne geçilmelidir. Ancak asıl sorun bütün bunları herkesin bildiği ancak hiç kimsenin konuşmaya ve dile getirmeye, çözmeye yanaşmaya ya da kökten çözmeye cesaret edemediğidir. Bu durum böyle devam ettiği sürece yeni ihlallerin ve ölümlerin yaşanacağı da kaçınılmazdır. Bunlar kesinlikle olmamalıdır. Bu nedenle de ceza ve tutukevlerinde yaşanan bu sağlık sorunlarını ve verilmeyen sağlık hizmetlerini, verilenlerdeki eksiklikleri açığa çıkartarak hasta ve sağlık hakları ile yaşam hakları açısından ve mevcut ceza infaz sistemi yönünden inceleyip çözüm önerilerini geliştirmek gerektiği kanısındayım. Bunun için de konunun üzerine gidilmesi ve ayrıntılı bir araştırma yapılarak sonuçlarının kamuoyu ile paylaşılması gerektiğini vurguluyor ve burada sorumluluk alması gereken ancak almayan tüm yetkili kamu kurum ve kuruluşları ile özellikle Adalet Bakanlığını ve Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünü ve Yetkili Savcıları göreve çağırıyoruz. Aksi takdirde bu günkü işbirliği ve çözüm arayışlarımıza kulak vermeyen ve ceza ve tutukevlerinden gelen çığlıkları duymayanların yarım insan hakları ihlallerinden ve doğacak sorumluluktan kaçamayacaklarını, insan hakları ihlallerinin kaldırılmaması halinde meydana gelmiş ve gelecek ölümlerden sorumlu olacaklarını ve bunlarında takipçisi olacağımızı bir kez daha yineliyoruz. Devletin ve sorumluların sosyal devlet anlayışı içinde vatandaşlarının adalete ve sağlığa erişimini sağlamak için modern yapıda ve insana önem veren bir anlayışla hareket etmesini ve yasal değişikliklerin de bu anlamda sağlanmasını bekliyor ve savunuyoruz. Saygılarımla.

(Başkan Av. Muammer Aydın'ın 9 Mart 2009'da CUMER panelinin açılış konuşması)